

pravica do znižane vožnje v kar največjem obsegu z ozirom na to prepričanje in na dejstvo, da imajo državne železnice vsako leto znatne deficite, bo jako težko ugoditi učiteljskim zahtevam. Dasi dobro pozna neugodno materialno razmerje učiteljsva in je sama mnenja, da je ta zahteva raz stališče učiteljsva opravičena, vendar opozarja na velike zapreke, ki se stavijo nasproti učiteljskim zahtevam. Poslanec J. G. Mastalka konstatira, da je predložil v državnem železniškem svetu predlog, da se dovolijo učiteljsvu iste olajšave, katere je dovolila ogrska vlada leta 1910. vsemu učiteljsvu. Z doseženimi znižanimi vožnjami bi se omogočila učiteljsvu potovanja, ki so pri vzgoji velikega pomena, ker se tako širi duševno obzorje, a učiteljsvu bi moglo potem svoje skušnje, ki jih je doživelo na potovanju, porabiti v prospetih šolskih mladine, a obenem bi bilo to tudi v korist šole in kulturnega razvoja prebivalstva samega. Kljub vsem težočam, ki nasprotujejo povoljni rešitvi, je vendar potrebno, da se ugodi učiteljskim zahtevam. Minister Forster prizna na to, da je prepričan, kako velike koristi bi bilo znižanje za učiteljsvo, zlasti v sedanjem njegovem gmotnem položaju. Posl. tov. Wedra navaja, da bi ne bilo nikakor pravilno degradirati učiteljsvo do nekega manjvrednega stanja, ker bi se čutilo na tak način ponižano. Učiteljsvo ne zahteva olajšav za sebe, temveč za mladino in njeno vzgojo. Zato govornik prav izrečno prosí, da naj se vlada ozira na učiteljske zahteve. Na vprašanje ministra Forsterja pojasni tov. Freisinger, da znaša število učiteljsva v Avstriji nad 80.000. Tovariš Strebl se v polnem obsegu pridružuje prednešenim zahtevam in povdarja, da mora država skrbeti tudi za izvenšolsko vzgojo, kar pa stori, ako ugodi učiteljskim zahtevam. Minister Forster odvrne, da bo stvar dal preučiti, pripomni pa, da je gmotni položaj ogrskih železnic veliko boljši, nego avstrijskih in da je deficit neprimerno manjši. Tov. posl. Exner pripomni, da je vladi le v korist, ako gre učiteljsvu na roke, ker s potovanji bi učiteljsvo spoznalo tuj svet in razmere v drugih deželah in državah, kar bi veliko pripomoglo k dosežanju medsebojni narodnostni znosljivosti, kar si mora država le želeči. Forster odgovori, da bo treba upoštevati tudi ta razlog, in še enkrat objavlja, da bo dal vso stvar resno proučiti.

(Dalje prihodnjic.)

Štajerci, ali smo možje.*

V zadnji dobi se mi to vprašanje vsiljuje dosledno, kadar čitam poročila o naših družtvih. Ni čuti z zborovanj skoro nič stanovskega dela. Vsake druge reči se lotevamo, stanovske potrebe se pa ogiblamo. Zato so naša zborovanja suhoparna, nimajo privlačne sile, in udeleženci navadno komaj čakajo, da minejo in da se začne drugi, zabavni del. Veseli me, kadar čitam, da so se tovariši po stanovsko brezbarvnem zborovanju lahko vdajali mamljivim zvokom kaknega šramlja in da so si lahko privoščili kaj boljšega iz priznane kuhinje in kleti. Tak »boj« za obstanek pa daje dovolj povoda in gradiva za premišljevanje gorenjega vprašanja ne samo meni, ampak vsakemu tovarišu, ki mu dolga leta hlapčevanja še niso iztrgala poguma do resnega boja za učiteljsko stvar, ki mu teži srce res naš sramoten položaj, ne pa želja po zaslužnih križcih in milostnih pogledih od zgoraj.

Vsi občutimo — morebiti so oni tovariši izvzeti, ki o zborovanjih in o naših težočah nič ne vedo — in zato tudi vemo, da so naše razmere neznosne, nevdržljive. Tega pa ne občutijo in se ne zavedajo naši krušni očeti, ker ne okusijo našega življenja, ampak so si vedeli bolje postlati. Zato imajo našo mizerijo na svoji kosmati vesti. Ker nam ti zakoniti gospodje počejo pomagati, a mi nočemo umreti, smo prišli do čisto logičnega zaključka, da si moramo pomagati sami. Ker nam pa ne pustijo, da bi si rezal svoj prisluženi kruh, smo ostali zopet logični i spoznali, da se bo treba zanj boriti. Toda sedaj!

Po naših listih, po društvenih zborovanjih (a ne povsod) je zašumelo: »V boj!«

Hodili smo v navdušenju za našo sveto stvar na protestna zborovanja, trosili denar in sklepali hude in ostre resolucije, s katerimi smo trkali na okamenela srca svojih rediteljev. Toda ostale so glas vpijočega v puščavi. Hoteli smo pokazati vso resno voljo in pošiljali deputacije do gospodov, okolo katerih se šolstvo vrti, in vračale so se »vertröset bis in Jenseits.« Tako smo se hoteli rešiti svojega neznosnega položaja, pa to ni poravnalo učiteljsvu krivice.

In na tem potu naj ostanemo? Ali je to boj? Da, da, v očeh nekaterih tovarišev je to anarhija, da se upa uboga učiteljska para povzdigniti svoj glas z ostro resolucijo v svoj prid, češ, na ta način se krši spoštovanje, avtoriteta naših predstojnikov in povrh pa tako dejanje ni utemeljeno, recimo, dovoljeno v nobenem paragrafu. Z menoj vred pa je že gotovo marsikateri tovariš sit tega večnega boja z resolucijami, ker je tako brezuspešen! Ko smo doznali, da tako ne gre naprej, bi logično morali seči po drugih sredstvih, ki nam jih narekuje naš zajčji pogum. Mož, ki drži na svojo čast, ki hoče kaj doseči, gre naprej in ne podira nasprotnikov s klepetanjem in prošnjami. Tako je tudi v vsakim stanju. Naše borenje s pomočjo papirja, z javnimi tožbami pa ne pomeni nič drugega nego pomanjkanje, možatosti in kompromitira nas in našo stan v očeh javnosti v najhujši meri, ki vidi, da se ne moremo povzpeti do pozitivnih dejanj, vrednih moza.

Po 40 letih obstanka našega stamua mora Zaveza javno pripoznati, da je naš stan srečno došel do robu propada. Tako torej smo se bojevali, da smo stan dovedli do uničenja? Pa menda vendar nismo s svojimi »možatimi« in »odločnimi« akcijami pokvarili zdravega jedra svojega stanu? Ne, ne! Krivj temu niso naši krepki nastopi, s katerimi smo hoteli obvarovati šolstvo udarcev od vseh strani. Saj se nismo mogli rešiti nikdar meglenih fraz, še takrat ne, ko je šlo in gre za naše vitalne stanovske interese. Človek se čudi, kako se morejo dobiti ljudje, ki hočejo z lepo donečimi frazami samemu sebi škodovati in odvrniti učiteljsvo od edine resne poti v prilog našemu gmotnemu stanju, od poti odločnih korakov, ki bi edini dregnili naše gospodarje med rebra, da se že enkrat zavedo svojih dolžnosti do šolstva, do nas. Našo možatost je krasno ilustriral neki tovariš na nekem društvenem zborovanju. Da se je mogel tovariš povzpeti do takih besed, tega si nisem mogel misliti in mi zopet dokazuje, kam se dovede bojujoč stan, ako morajo zakrivati strah pred resnejšimi koraki besede. Jaz in vsak tovariš, ki sem mu pokazal odlomke njegovega govora, smo čitali v njih smisel: Šolstvo, le hiraj! Če gotovi krogi tvoje bolezní ne bodo poznali pravočasno, boš pač zamrlo, ljubo dete. Če bo prepozno, naj bo pa prepozno! Mrliča se ne bo dalo več obuditi. Učitelj, ti pa ne smeš opozoriti šolskih oblasti, kako šolstvo v tvojem varstvu umira! Bog nas varuj, da bi z možatim nastopom zahtevali odstranitev rak-rane šolstva — svoje bede!

Ako bo med nami obveljalo to mnenje, potem pač nismo vredni, da so nam poverili ta stan. Jaz ne bi poznal nečestnejšega početja, če bi mi, ki nam mora biti čuvanje ugleda šolstva ne samo častna, ampak tudi življenska dolžnost, pomagali nositi šolstvo k pogrebu.

In dalje! Ob naših plemenitih značajih se bodo razbile vse nasprotujoče sile. Ironija! Ali ni bilo učiteljsvo 40 let značajno in koliko sil se je že razletelo v tej dobi? Vsi vemo dobro, da se dosežaj ob naši plemenitosti ni razbila nobena nasprotna sila, pač pa mnogo značajev ob sili. Kdo je rodil Slomškarcje, ki so sedaj največja zapreka našim stremljenjem? Kaj pa drugi stanovki, ki so se bojevali za boljše gmotno stališče, ali so tudi hoteli vplivati s svojimi plemenitimi značajmi? Da pridemo ravno mi učitelji na tako idejo, se da na svoj način tolmačiti. Na učiteljsko so nas veliko učili o značajih, pozneje smo mnogokaj slišali o njih na domačih in uradnih konferencah, na naših društvenih zborovanjih tudi čitamo mnogokrat o tem predmetu. Zato je nam kmalu na jeziku, ako to snov rabimo.

Tovariši, to niso prava pota! Ne iščimo sredstev v dosegu svojih namerov tam, kjer jih ni, ampak tam, kjer so. Ne brodim več naprej kakor sentimentalni idealisti, ki ne vidi, da je življenje trdo, da je boj na življenje neizprosni, in omaga, ko je treba prijeti za drugo orožje, ne pa za pesem! Ako sami na sebi ne občutimo več valpetovega biča, zavedajmo se, kaj smo dolžni svojem stamui, kaj smo dolžni svojim potomcem. Časi so resni in glejmo, da bo učiteljsvo postavilo svojega moža, naj stane, kar hoče. Do sedaj nam je narekovala bojna sredstva bojazen za kožo. Toda boj smo začeli, boj se mora vršiti, naj nam potem prinese zmago ali pogin. Vedimo, da je boj le tedaj, ako se reskirajo žrtve. Na naši strani je pravica, za njo se pa mora bojevati vsak, kdor hoče veljati za značaj.

Nemške tovariše smo zapustili v boju. Ne bi bilo jim treba dokazati našega smisla na skupnost po njihovem receptu. Pota se najdejo, ako se hočejo! Veselo znamenje pa je, da se zbuja pri nas na Štajerskem latentne sile in ni daleč več čas, ko pojdejo vrste odkorenjev preko tistih, ki jim ni resno za šolstvo zadevo ali se pa tresajo pred srepnimi pogledi gotovih krogov. Obzirnosti se neljubo v boju, v boju, ko mora pastj znak našega hlapčevanja, ko hočemo dokazati,

da hočemo za svoj stan živeti ali pa umreti kot možje, ne pa sramotno hirati v zasmeh vsega sveta!

Kultura in sedanje razmere.

Piše K. K.

V svoji zadnji razpravi sem v splošnem imenoval kulturo ugodni in udobni življenski položaj družbe sploh, oziroma vseh kristno delujočih, koder prevladuje uboštvo in beda v množici ljudstva ter vseh drugih proizvajajočih stanovih, ni mogoče govoriti o kulturi prebivalstva, oziroma naroda; tako stanje imenujemo nizko kulturo, oziroma pomanjkanje kulture.

Pri kulturnih narodih izkušnja produkcija vseh panog gospodarstva v čim večji meri zadoščati potrebam po življenskih sredstvih, delavnost, podjetnost in energija na vsakem polju, v kmetijstvu, obrtništvu, rudarstvu je živahna in intenzivna. Z vsakovrstnimi tehničnimi pripomočki, z organizirano solidarnostjo si prizadevajo skrajšati dobo proizvajanja življenskih sredstev in drugih potrebščin, zakaj čim hitreje se prideluje, tem večje zaklade si nabavi prebivalstvo v določenem času. Vzporedno s tem si prizadevajo pomnoževati idejni zaklad vsakega rodu, zbujaajo inteligenco, iznajdljivost, samostojnost v ukrepanju in določevanju akcij, ter zaradi tega skrbno goje znanosti, umetnosti, širijo izomiko, naobrazbo med najširše sloje. Z novimi idejnimi pridobitvami, ki jih udeležujejo v iznajdbah in dovršenejših metodah, si olajšujejo proizvajanje in pridobivanje, z umetnostmi si pa življenje lepšajo in slajšajo. Produkcija, promet, vse se vrši v hitrem toku, intenziteta življenja narašča.

Blaginja, udobnost, izomika, samostojnost in svoboda ne učinkujejo le med srednjimi in višjimi sloji, ampak polagoma pa sigurno prodirajo navzdol med množico delavstva in ljudstva, ga povzdignejo in preobrazujejo, opremijo z agilnostjo in živahnostjo, čim bolj nauče vsak rod razumevati človeško dostojanstvo in njemu primerno življenje. Bogastvo raste, število velikih in malih kapitalistov se množi, ter izkušja sprejemati v svoje okrilje čim več posameznikov iz močice ljudstva. Za brezobzirni boj med ljudmi in strankami v svrhu obvladavanja nasprotnika in oropanja njega pravic ni časa ne volje, vse se asociira ali združuje v medsebojno pomoč ali solidarnost v svrhu krotenja naravnih sil, v obvladavanje prirode ali nje prilagodjenje človeškim življenskim potrebam. Priviligirancev je čim manj, nihče več ne izkušja kratiti pravic in svobode bližnjemu, za vse to skrbi uprava in strogo sodstvo, ki vzdržuje socialni red na podlagi jamstva v spoštovanju vseh človečanskih pravic vsakega posameznika ter vlada stroga pravičnost. Vsakdo se svobodno razvija na podobenih gmotnih in duševnih podlagah, nikomur se ni bati, ako se ne pregreši zoper uveljavljen red, kršenja pravic, svobode ali varnosti. Silo ima le vlada, ki ob vsaki priliki hitro in izdatno funkcionira, ako je treba braniti motenje pravičnega reda, oziroma kaznovati rušilca. Smoter skupnega solidarnega prizadevanja je, prilagoditi si ozemlje tako, oziroma proizvajati vedo toliko, da bo pretežni večini vsakega rodu moči udobno stanje. Zato se uveljavljajo tudi jasni nazori in gineva zmota.

Širi se spoznanje, da je bogastvo le posledica boljega doslednega izrabljanja prirode v najkrajšem času, da rop, odiranje in oškodovanje soobčana ne pomnožuje blaginje, ampak ga le močno zmanjša; istotako, da kršenje in kratek pravic sohržavljana, stremljenje po njegovi svobodi ne pomnožuje udobnosti ne za povzročitelje, niti za usuznjene, oziroma oropanje pravic, ter da tako početje odvajja od prave poti do prej imenovanega smotra. Niti so taka početja običajna, niti legalna, ker jih ne dopušča strogo uvedena pravičnost v sodstvu in upravi. Zakonodajstvo se vrši v skupščinah po najplemenitejših na podlagi brezobzirne pravičnosti.

Take vzorne družbe s tako visoko kulturo sicer danes še nikjer ne nahajamo, vendar je vredno, da si jo vemo predstavljati.

(Dalje prih.)

Boj v Istri.

Že v 4. številki našega lista smo objavili nekoliko jasnih podatkov o boju slovenskega učiteljsva v Istri, a zato smo se jako zamerili županu in občinskemu tajniku v Dolini. Bala sta se, da v istrskem deželnem šolskem svetu ni moža, ki bi čital naš list in zaradi tega, da nam prido bita novega naročnika, sta mu poslala gori navedeno številko. In ker vse, kar njima ni prav, provzroči po njiju mnenju boljun-

ski nadučitelj, sta mu naprtla uredniško odgovornost za dotično številko ter zahtevala od deželnega šolskega sveta, da ga mora takoj obesiti. Sicer sta pisala, da bi lahko tudi nas tožila, a nista hotela, ker smo se jima usmili, češ, da smo mi nedolžni. Za nas je to njiju govorjenje brez vsakega pomena; zakaj mi nismo dolžni njima nobene odgovornosti in ne potrebujemo njiju usmiljenja, ker vemo, da se njima ne smili niti oče devetih otrok. Ako bi ga mogla bi ga vrgla koj na cesto z vsemi otroki. Povemo jema pa, da ona nista mogla in ne moreta tožiti zaradi gori omenjenega sestavka, zakaj v vsem sestavku nista niti omenjena. Sicer je bilo prosto tožiti onem petim kaznovanim junakom, a mi bi jim bili kaj lahko dokazali, da so bili obsojeni vsak na 5 K globe in vsi skupaj v povračilo stroškov v znesku 47 K in nekaj vinarjev. Iz tega je razvidno, na kaki podlagi stoji njiju hljinjeno usmiljenje in zaradi tega opozarjamo šolske oblasti, da dobro preiščejo verodostojnost takih mož. Pri nas nima vpliva ni župan, ni deželni poslanec in ne občinski tajnik; mi spoštujemo le moža značajnega in delavnega zakaj ob vsaki drugi priliki se domislimo na izrek: »Veliko možkih, malo mož.«

V ravno tej številki smo govorili o skoposti v Istri in posebno o skoposti ob določevanju šolskih pavšalov. Krajni šolski svet v Dolini je tudi prepričan, da se zadnjih sedem let niso podražila ni živila ni kurivo ni delovne moči in zato je določil pavšale v istem znesku kakor pred sedmimi leti, kar je naznanil vodstvu neke šole z dopisom, ki ga prinašamo v prepisu: »Vodstvo se obvešča, da je krajni šolski svet sestavlja proračun za leto 1912 v svoji seji dne 27. novembra t. l. storil sledeči sklep, ki ga je potrdil občinski zastop v svoji seji dne 13. decembra t. l. Pri šoli v B., se določi pavšal, kakor pri šoli v D. po 125 K od razreda in poleg tega še 16 K za donajanje pitne vode, t. j. 266 K skupno.«

Ker ni bilo vodstvo zadovoljno s tem pavšalom, je prosilo okrajni šolski svet, naj ne potrdi tega preudarka, a modra moža sta si koj pomagala in dostavila za sporočilo okrajnemu šolskemu svetu k prej natisnjemu dopisu z modrim svinčnikom podčrtane besede: »ako dokaže vodstvo z računom, da je več potrošilo, se mu doplača k prej navedenemu pavšalu.« S tem je zadobil sklep krajnega šolskega sveta in občinskega sveta drugo lice a ona sta pokazala svojo značajnost.

Se dalje dalje sta posegla ta dva prijatelja istr. šol. in učiteljsva. Sklenila sta, da odzmeta učiteljsvu od stanovanja podstrežje in ker najbolj ljubita boljunskega nadučitelja, sta izdala sledeči ferman: »Oziramo na to, da je deželni šolski svet za Istro v svoji seji dne 29. februarja 1912 zavrnil utok voditelja proti odstopitvi podstrežja šolske zgradbe ter ugodi tuurdnemu nalogu z dne 18. januarja 1912, šte. 9, se naslovljeno pozivlja, da vse prostore v podstrežju izprazne najkasneje do 28. marca 1912 dopoldne ter popoldne izroči vodstvu ključ članu tega šolskega sveta g. Josipu Maver. V slučaju neugoditve, bo pisochi primoran nastopiti sodnijsko pot. Proti temu ni odprta nobena pot pritožbe.«

Kot nalašč je izdal okrajni šolski svet v tej zadevi pa sledeči odlok: »V svoji seji 28. februarja 1912 ni ugodi c. kr. deželni šolski svet Vaši pritožbi proti nalogu krajnega šolskega sveta 18. januarja 1912, št. 9 do 12, s katerim se Vam je naložilo, da mu izročite ključ podstrežja v šolskem poslopju, ker nima nadučitelj v smislu § 14. deželne postave od 5. junija 1908, št. 32. pravice zahtevati, da se mu odkáže tudi podstrežje. O tem se obveščate vsled odloka c. kr. deželnega šolskega sveta od 7. marca 1912, št. 406/J.S., s pristavkom, da Vam je proti istemu prosto uložiti utok v dobi 60 dni po vročitvi istega potom c. kr. deželnega šolskega sveta na c. kr. ministritvo za bogočastje in nauk.«

S tem se je zopet izkazala njiju značajnost.

Pa nadaljujmo še! V dolinski županiji službuje neki njima jako priljubljen nadučitelj, ki je prosil proti njiju volji za nadučiteljsko službo v Dolini. Ko sta sestavljala krajni šolski svet in občinski zbor terno predlog, je bil predlagan tudi ta nadučitelj, akoravno je bilo na razpolago še drugih prosilcev. S tem sta krajni šolski svet in občinski zbor izrekla zaupnico dotičnemu nadučitelju, a glej, kaj naredita dolinski župan in njegov tajnik! Stuhkala sta pritožbo proti dotičnemu nadučitelju in zahtevala od šolskih oblasti, da ga morajo prestaviti iz dolinske županije, češ, da nima ugleda in zaupanja. To je pa vendar nekam jako čudno! Mi smo prepričan, da je županova dolžnost vršiti sklepe občinskega zbora, oziroma krajnega šolskega sveta in ne delati novih, tem nasprotnih sklepov, a ker ona hočeta in delata le po svoje, sta zopet pokazala svoj značaj.

V Boljuncu in Dolini sta se sezidali novi šolski polopji. To si štejeta v veliko zaslugo tudi, da sta s tem onadva izkazala veliko ljubezen šolstvu in učiteljsvu. Si-

* Za vsebino odgovarja člankar. Uredn.

cer pa je bila vsa zaževa jako enostavna. Stari šolski poslopji sta bili v slabem stanju, in ker se je v času, odkar sta bili stavljene, pomnožilo število otrok, sta tudi postali premajhni, in zato sta sklenila krajni šolski svet in občinski zbor, naj se sezidata novi poslopji. Županu in tajniku je ostala je službena dolžnost, da vršita ta sklep. Tudi se je izrazil župan sam pri blagoslovljenju dolinskega šolskega poslopja, da ni on vzrok, da so se stavila nova šolska poslopja; pač pa da je temu vzrok učiteljstvo ker je zahtevalo novih poslopj; po tej izjavi bi pripadala zasluga zaradi stavljenj novih poslopj učiteljstvu. Sedaj trdita, da je to le njihova zasluga, samo če se jima zdi katerega nevednega kmeta našuntati proti učiteljstvu, trdita in kažeta: »Glejte koliko stroškov vam je povzročil.«

Pustimo to in oglejmo si nekaj družega! Šolski poslopji sta že dve leti v rabi, a vendar ni marsikaj še do danes dovršeno, posebno se to vidi pri boljunski šoli, kjer leže kupi kamenja na dvorišču, in dvorišče še danes ni ograjeno. Vak mimojdoči se posmehuje in čudi, ko vidi to malomarnost, da se ne izrazimo hujše. Če kdo vpraša, zakaj se to ne dovrši, je kratak odgovor: »Ni denarja.« Krajni šolski svet in občinski zbor sta dovolila že pred dvema letoma v ta namen najetje potrebnega posojila in že drugo leto plačujejo boljunski občinarji amortizacijske obresti od tega posojila. Boljunski nadučitelj je naprosil januarja t. l. državnega in deželnega poslanca Mandiča naj se spomni pri delitvi državne podpore zaradi bede v Istri in če se ima v srenji Boljuncu porabiti podpora za kaj manj potrebnega, naj se porabi za to. Ko je poslanec Mandič govoril o temu z dolinskim županom, je trdil slednji da ni treba državne podpore, ker je za to že preskrbljen denar. Bog naj razume te njegove trditve; enkrat ni denarja, enkrat je preskrbljen denar, a šolsko poslopje v Boljuncu je še vedno nedovršeno. Mi ne mislimo nič drugega, kakor da se tudi pri tem kaže njegov značaj.

Potekla je že triletna doba, odkar so bile občinske volitve, in lansko leto se je mnogo potrosilo iz namena, da se sestavi volilne imenike in izvrši nova volitev, a še letos ni te volitve, kar zopet kaže le značaj.

Nas sicer ne briga, kdo je župan in kdo občinski tajnik v dolinski županiji, zaradi naš lahko županuje sedanj župan celo svoje življenje. Če je drugim prav, naj bo še nam, mi smo to objavili le iz tega namena, da vidi slovensko učiteljstvo, kako prijatelji šolstva in učiteljstva so v Istri, in da spozna, kako resničen je italijanski pregovor, ki pomenja: »Bog me varuj prijatelj, sovražnikov se bom sam.«

Iz naše organizacije.

Krausko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v soboto, 8. t. m. ob 8. uri zvečer prijateljski sestanek in razgovor v Prešernovi sobi pri Novem svetu. Zaradi važnosti nekaj trik prosi obilne udeležbe.

Občni zbor Učit. društva za ljubljansko okolico se je vršil 28. dan maja t. l. v »Nar. domu« v Ljubljani po običajnem dnevnem redu. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika so navzoči odobrili. Na zborovanju se je določilo, da se društvo pridruži izpremenjenim pravilom »Zaveze«. Zastopnikom v c. kr. šol. svet so zborovali določili soglasno tovariša Janka Žirovnika in Ivana Petriča. — Delegatom za Zavezino zborovanje sta bila voljena Ivo Trošt in Ivan Petrič. Za spomenik pokojnega tov. Fr. Paplerja daruje društvo 20 K. Spomenik je sicer že plačan in je ostala lepa vsota, ki se porabi za šolarsko knjižnico v Borovnici, a vendar je društvo darovalo 20 K za namenoma da s tem počasti spomin vrliga tovariša Paplerja. Odbor društva ostane stari. Po končanem zborovanju smo se še prav veselo zabavali in se pogovarjali o stavnoskih težnjah, radujoč se, da nas je vendar še precej, ki se zanimamo za društvo in ki si ohranimo vedra in pogumna srca.

Štajersko.

V Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Za v Ptuj se vršeci občni zbor Zveze so priglašeni sledeči delegati:

1. Brežiško - sevniško učit. društvo: Knapič Janko, Rismal Melhior, o k
2. Učit. društvo za celjski okraj: Brinar Franc, Logar Ivan, Sivka Anton.
3. Gornjegrajsko učit. društvo: Rojnik Marija, Zemljčič Branko.
4. Konjsko učit. društvo: Mravljak Karel, Womer Ivan.
5. Učit. društvo za laški okraj: Gnus Anton, Lebar Franc, Petrovič Simon.
6. Svetolenartsko učit. društvo: Kopič Jakob, Čuček Franc, Klemenčič Josip.
7. Ljutomersko učit. društvo: Cvetko Franc, Lah Avgust.
8. Učit. društvo za mariborsko okolico: Vodenik Simon, Robnik Ivan.
9. Učit. društvo za ormoški okraj:

Rosina Adolf, Muzek Ludovik; namest.: Preindl Jakob, Šijanec Ludovik.

10. Ptujsko učit. društvo: Klemenčič Ivan, Kankler Ivan, Strelec Ivan, Ogorelec Anton.

11. Savinjsko učit. društvo: Brišnik Anica.

12. Slovenjebistriško učit. društvo: Krotky Boštjan.

13. Učit. društvo za slovenjegraški okraj: Leskovšek Andrej.

14. Saleško učit. društvo: Stopar Vinko; namest.: Pokeržnik Ferdo.

15. Šmarsko - rogaško učit. društvo: Flere Pavel, Kurbus Toma, Glinšek Ivan

Števíla članov še nekatera društva niso vpisala. Pripravljajte se pridno na občni zbor ter nam pošljite eventuelne predloge pravočasno! Vodstvo.

Učit. društvo za polit. okraj Ljutomer zboruje dne 13. junija 1912 pri Sv. Juriju ob Ščavnici z že znanim vzporedom. Torej: zapisnik, dopisi, predavanje g.dr. Krefta in tov. nadučit. Vrečeta; sluščajnosti. Pričakujemo, da se udeležijo zborovanja zanesljivo tudi vsi tovariši, ki baje ne vedo, čemu še plačujejo »tiste 4 K«, da se jim to pojasni. Upajmo, da nam bo takrat vremenski bog naklonjenjši kot v maju. Na svidenje! Odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo poleti v četrtek, dne 13. junija t. l. v Sp. Polskavo, kjer bo zborovalo po vzporedu ki je bil objavljen že v 17. števi. »Učit. Tovariša«. Glavna točka vzporeda ostane literarno predavanje g. profesorja dr. L. Pivka; »Ob tridesetletnici Jurčičeve smrti«. Ob koncu zborovanja bo g. profesor še pokazal nekatere nove telovadne igre. Na to zborovanje, v katerem se bodo tudi še druge stanovske zadeve reševale, se vabi najljubneje. Tovariši in tovarišice iz bližnje okolice sosednih učit. društev ste nam istotako dobro došli. Časi so resni, sloge je treba, vsi na krov! — Glede skupnega obeda se naj pravočasno javi pri gospici Anici Wester, učiteljici v Spodnji Polskavi. Iv. Sabati, t. č. predsednik.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo. Pri odborovi seji dne 2. t. m. sem bil sam navzoč; saj menda ne mislite štrajkati! Po naših pravilih je sedež društva v predsednikovem bivališču! Slabo vreme tudi ni za vsakega opravičen zadržek. Prihodnja seja bo dne 13. t. m. v Kobaridu (trg sv. Antona) ob 11. uri. Zelel bi, da bi se udeležili te seje poleg odbornikov tudi drugi, imamo se pogovoriti o jako važnih rečeh. Predsednik.

Izkaz.*

daril za nagrobni spomenik nadučitelju Francu Paplerju v Borovnici in zahvala.

Po odkritju nagrobnega spomenika pokojnemu nadučitelju Francu Paplerju, častnemu občanu v Borovnici in častnemu članu gasilnega društva, se prav iskreno zahvaljujemo:

Častitemu gospodu župniku **Jožetu Juvancu** ki je prepustil prostor za spomenik, velenjenemu gospodu deželnemu poslancu **Engelbertu Ganglu** za lep nagrobni govor, slavnemu pevskemu zboru »**Ljubljanski Zvon**« (predsednik dr. A. Švigelj) za ginjaivo petje ob grobu, pokojnikovim sorodnikom, prijateljem, učencem in sploh vsem, ki so s svojimi prispevki pomagali, da smo mu mogli postaviti tako dostojen nagrobni spomenik, in končno vsem, ki so s svojo udeležbo pri odkritju tega spomenika dne 19. maja t. l. počastili pokojnikov spomin.

Prispevali so:
Fr. Paplerjevi sorodniki 100 K, dr. Danilo Majaron 50 K, »Deželna zveza gasilnih društev« 30 K,
Josipa Arko in Ivan Majaron st. po 20 K.

Mijo Arko, Anton Drašler, Ivan Hribar, Luiza Kressnik, Ev. Majaron ml., Fr. Petrovič, Fr. Suhadolnikovi, Fr. Švigelj, Ivan Turšič, prof. Jos. Verbič, Josip Verbič po 10 K.
Ivan Drašler, Franc Kozjak, Ivan Perko po 6 K.

Antončič Marija, Cerk Anton, Gabrijel Karl, Gangl Engelbert, Drašler Franc, Furlan Jakob, Hočevar Jakob, Hubman Julij, Kranjc Ivan, Kobi Anton, Lisec Tereza, Mavec Jožef, Nekerman Ivan, Petelin Ivan, Petrič Ivan, Podkrajšek Hinko, Režek Juraj, kontrolor Sajovic, Zajec Anica, Žirovnik Janko, nadinženir Fr. Žužek po 5 K.

Lavrenčič Minka, Majaron Marija, Zalar Jožef po 4 K,

Dolničar Fr., Godec Alojzij, Janda Peter, Jurca Fr., Lavtižar Fr., Pajser Anica, Perne Viktor, Ramovš Fr., Suhadolnik Josip po 3 K,

Bernot Ivan, Bezljaj Josip, Brenclj Fr., Čop Pavla, Črnagoj Fr., Dimnik Jakob, Gabrijel Marija, Jelenc Luka, Jurca Josip, Kečelj Alojz, Keržič Jožef, Kos Janez, Kovačič Ivana, Leben Anton, Macoratti Leon, Mehle Marija, Petelin Andrej.

*) Ta izkaz objavljamo še enkrat, ker je bil zadnjič po pomoti pretrgan.

Petrovič Jožef, Ramovš Janko, Suhadolnik Ivan, Švigelj Ivan, Telban Janko, Telban Jože, Trošt Fr. Ks., Urh Fr. st., Zlobec Fr. po 2 K,

Fortuna Val., Kessler Fr. po 1 K 50 v, Debevec Ant., Drašler Matevž, Kokol Fr., Košir Iv., Kovačič Ant., Leber Ivan, Pirnat Ana, Pristavec Ivanka, Suhadolnik Ivan, Švigelj Franc, Švigelj Tomaž, Urh Fr. ml., Vrhovec Antonija po 1 K,

Leber Ant., Stražišar Ant. po 50 v, Turšič Ant., Turšič Fr. po 40 v, Drašler Ivana, Suhadolnik Ivan po 30 v.

Skupni dohodki so torej **562 K 80 v.**

Stroški:
Nagrobni spomenik in okvir . 330.— K
Vožnja 12'60 »
Papirjeve razglednice in klišee . 12'60 »
Natis obvestila na 100 razglednicah 2'86 »
Šopek na grob 5.— »
Pošta 5.— »
Delo pri spomeniku, pesek, snaženje in več drugih drobnarij 14'74 »

skupaj . 382'80 K
Ako se torej primerjajo darovi . 562'80 K s stroški 382'80 »

tedaj ostane . 180.— K prebitka, ki se naloži v »Hranilnici in posojilnici Učiteljskega konvikta v Ljubljani« z naročilom, da za obresti od tega denarja vsako leto kupi primernih mladinskih spisov ter jih pošlje vodstvu šole v Borovnici. To jih pa potem koncem šolskega leta razdeli sporazumno z učiteljstvom med najprijadnejše učence najvišjih dveh razredov.

Borovnica, dne 25. maja 1912.
Ivan Majaron, Ant. Drašler in Janko Žirovnik.

Obrambni vestnik.

+ **Ljubljanski vulkan bruha.** Pod »Katoliško tiskarno« v Ljubljani so vroča tla, in slovenskemu klerikalizmu že precej gori pod nogami. Seveda je učiteljstvo faktor, ki se ga katoliški prekupčevalci okolo »Slovenca« najbolj boje, zato kličejo tudi liberalce na boj zoper učiteljstvo, kadar ga sami ne morejo doseči. Dobrodošli so klerikalizmu liberalci le tedaj, kadar je nastopiti proti naprednemu učiteljstvu. »Divide et impera!« — to bojno načelo so si zbrali klerikalci za uničenje naprednega učiteljstva. Pa mi jim povemo sledeče: Ni se vam posrečil načrt uničiti »Učiteljske Tiskarne« niti s proglašenjem bojkota, proti njej in proti vsem listom, ki izhajajo v njej; ni se vam posrečilo, uničiti jo, ko je neka podla duša iz »Kat. tisk.« telefonirala korespondenci Herzog lažnjive vesti o »Učit. Tiskarni«, ni se vam posrečilo uničiti jo, ko je neki katoliški cigan pisaril po »Papierzeitungu«, da je »Učit. Tiskarna« insolventna, in ne bo se vam posrečilo niti načrt, napraviti razprtijo med naprednjaki in med naprednim učiteljstvom s sledečo notico »Slovenca«:

»**Liberalno učiteljstvo leze izpod »Narodovih« kril.** Listu »Dan« se ne godi dobro, in možje, ki so ta politični list v življenje pripravili, so se začeli resno bati, da ne bo napravil »Dan« v kratkem »salto mortale« kakor njegov prednik »Jutro«, kateremu ni moglo niti milo južno podnebje strupenih jetičnih bakterij v podobni dolgov zadušiti. »Dan« se je nekoliko časa potuhnil iz strahu pred »Narodom«, da ne zagrmi tam iz Narodne tiskarne kak medvedji glas, a nazadnje so liberalni učitelji tudi sebi najbližji in zadnje soboto je stopil tudi »Učit. tovariš« iz svoje rezerviranosti in čisto jasno pove, da učiteljstvo prvič ni tukaj zaradi šolstva in njegovega napredka, ampak samo zaradi »stanu«, in drugič, da je dolžnost učiteljstva »Danu« novih naročnikov preskrbeti, ker to je sedaj edina rešitev liberalnega učiteljstva. — »Tovariš« piše tako - le: Naša prva dolžnost je, boriti se sedaj za stan in potem šele za šolstvo, zakaj če pade stan, pade tudi šolstvo«. Mislimo, da nima nobeden nič proti temu, če pade liberalno učiteljstvo, šolstvo pa itak ne bo nič izgubilo. »Tovariš« se potem nekoliko obregne ob liberalne politike: »Pri tem je vse obzirnosti in odvisnosti vreči proč! Do danes smo še vedno politički izkoriščanci, bili smo hlapci. Beseda, da imamo mi vpliv nad ljudstvom in v ljudstvu močno silo in oporo, je zaslepljanje samega sebe. Mi smo pač delali, a moč so imeli drugje.« Včasih smo slišali, da so samo krščanski učitelji »hlapci«, no, sedaj pa konstatira »Tovariš« da so bili liberalni učitelji hlapci liberalnih politikov. — Konča pa »Tovariš« s pozivom, na lastne noge: »Delali smo za druge, za sebe delati nas je bilo sram. Če imamo kaj svojega, tedaj se tega svojega bojimo in sramujemo. (Načina pisave »Dana« se prav po pravici lahko sramujejo in dolgov »Učitel-

ske tiskarne se morajo bati.) Prepričani smo, da je dalo vodstvo učiteljstva največ, kar je moglo dati in žrtvovati; neodvisni politički dnevnik »Dan«. Dolžnost učiteljstva je, da se oklene svojega najpomembnejšega podjetja, v katerem edinem lahko vidi učiteljstvo že danes svojo rešitev, saj smo drugo poizkusili že vse.« Včasih so gospodje v »Učiteljski tiskarni« skušali tajiti, da bi bil »Dan« učiteljsko podjetje, danes so pa drugih misli in čisto odkrito priznavajo, da se hočejo rešiti jerobov okoli »Slovenskega Naroda«. Vsa znamenja kažejo, da se začne med »Učiteljsko« in »Narodno« zopet ples, pa ne morda zaradi liberalne pravovernosti, ampak zaradi naročnikov listov.«

Podalji smo namenoma dobesedno notico iz »Slovenca« št. 121., ker so naši čitatelji čitali naš članek in sedaj lahko primerjajo z njim »Slovenca« in presodijo klerikalno laž in zavijanje. Kar se »Učit. tiskarne« tiče, naj povemo, da je bolj aktivna in na trdnem kot »Katoliška tiskarna«, ki je bila že v zadregi, ko je bilo treba za svojih 300.000 K dolga izplačati obresti. Tudi kar se listov tiče, so bolj aktivni od »Slovenca«, ki je od tedaj, ko je izgubil podporo 50.000 K od Pijeve družbe, jetičen in deficiten! Seveda klerikalcem bodo sedaj prečrtana prosta dejanja in napadi, polni laži, na napredno učiteljstvo, ki so ga dosedaj svobodno, brez protiobrambe napadali po »Domoljubu«, novostrujarskem »Novem Času«, po »Slovenskem gospodarju« in »Straži«, po »Gorici« in Gostinčarjevi kloaki »Naši Moči«. »Slovenec« se je torej zaman veselil, da bo s svojo notico kaj škodoval »Dnevnu« ali tiskarni, in se bodo katoliški gospodje morali počasi že privaditi tudi batin od strani učiteljstva, saj vrača le tiste, ki ste jih povzročili sami. Blato, kj ste ga metali nan as, pada nazaj na vas; Milo z drago!

Književnost in umetnost

Slovenski Ilustrovani Tednik 22. števi vsebuje sledeče slike: Laško - turška vojna; zasedanje otoka Rodus; nadvojvoda Friderik v Ljubljani in njegovo spremstvo; nogometna tekma Ljubljana - Celovec; nenadna smrt danskega kralja (3 slike); Slov. izobraževalno in podporno društvo v Opatici; deset bratov in njih starši; zrakoplovec Prodan, ki je padel v morje pri Opatici; blagosloavljanje parne brigalne gasil. društva v Žireh itd. **Slovenski Ilustrovani Tednik je jako zanimiv; vsak Slovenec vsaka Slovenka naj ga čita.**

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **Prokop Skorkovský in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzorec na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke. **ZEFIRE**

Srednješolski vestnik.

Naučni odsek. Dunaj, 30. maja: Naučni odsek je danes glasoval o odsekovih predlogih glede izboljšanja gmotnega položaja učiteljstva in ureditve njih pravnega razmerja do države. Predlog posl. Wastiana, da se učitelji vpostavijo v zadnje štiri nižje činovne razrede državnih uradnikov, je bil z 21 proti 11 glasovi sprejet. Dalje je odsek sprejel tudi dodatni predlog poslanca Glockla glede uvrstitve učiteljskega osebja po gotovo določeni shemi z 29 proti 12 glasovi, kakor tudi predlog poslanca Ira glede 50% državnih doneskov k deželnim šolskim izdatkom s 23 proti 8 glasovom. Predlog slovenskega posl. dr. Vrstovška, da naj država tudi prispeva pri šolskih stavbah in k vzdrževanju šol, je bil s 27 proti 5 glasovom odklonjen. Odsek je nadalje tudi sprejel predlog češkega socialnega demokrata Tomaška, da naj se izreče naučnemu ministru primerno obžalovanje. — Dobili smo še to poročilo: V naučnem odseku je bil sprejet predlog poslanca Wastiana, da se uredi učiteljem plače slično, kakor zadnjim 4 kategorijam državnih uslužbencev, z 21 proti 11 glasovom. Nadalje je bil ustanovljen poseben pododsek, da se pogaja s finančnim odsekom. Koncem seje je posl. Tomašek predlagal naučnemu ministru obžalovanje zaradi njegovega učiteljem neprijaznega stališča. Predlog je bil sprejet s 14 proti 12 glasovi. Za predlog so glasovali socialni demokratje, del nemških nacionalcev, vsenemci in svobodomiselnih posl. Zenker; proti so glasovali Poljaki, krščanski socialci, del nemških nacionalcev in klerikalni Slovenci.

Politiški pregled.

** Ali naj se Italijani uče slovensčine? V preprič, ki se je vnel med Italijani v stvari uvedbe slovensčine ali francosčine na goriški gimnaziji, je posegel tudi znani publicist dr. Angelo Vivante. Njegovo kompetentno mnenje je obenem izvrstna lekcija italijanskim kričačem. On piše: »Debata se vleče po mojem mnenju le okolo jedne točke: je ali ni koristno znanje slovensčine goriškim Ita-